

FOLYÓIRAT SZEMLE.

A JÖVŐ ÚTJAIN. II. évfolyam 1—2. szám.

Ennek a pedagógiai folyóiratnak a célját és eszközeit a címe határozza meg. Új nyomokon jár és új célok felé halad. A háború előtti pedagógia sokszor elcsépelet gondolatvilágából kiragadja magát s az utolsó két-három évtizednek ama reform-terveit és gondolatait terjeszti és propagálja, melyekkel a reformokra hajlandóbb nyugat a maga nevelés-ügyét javítani próbálja. Lényeges megkülönböztető vonás a régi és az új pedagógia között az, hogy emennek érdeklődése középpontján a *gyermek* áll. A régi pedagógia, még az oly nagy hatást gyakorolt Herbart-féle is, figyelmét elsősorban a tanításra, a tanulmányok rendezésére, az iskolára, a tanulmányoknak egymás között való kapcsolataira s a gyermek lelkére gyakorolt hatásaira fordította. Ennek a gondolatkörnek a közepén az iskolai tanítás állott. A gyermek ennek a rendszernek csak függeléke volt, szinte azt mondhatnók: periférikus tárgya, meghúzódba a háttérben, melyre csak néha-néha vetett fényt egy-egy batortan tekintet.

Az a pedagógia, amely a *jövő útjain* halad, ezt a viszonyt teljesen megfordította. Érdeklődésének középpontján a *gyermek* áll. Ő a nap a gomolygó reform-gondolatoknak egyelőre még nem rendszerében, hanem tömegében, amely ezt az irányt ama másiktól élesen elválasztja. Ennek az iránynak a kifejlődése nem váratlanul és hirtelen történt. Meg voltak történelmi előzményei és feltételei, amelyek szükségszerűen hozták magukkal. — Nagy

előszeretettel hivatkozik Rousseau forradalmi gondolataira. Az anya ösztönös szeretetén kívül valóban ő volt az, aki először és elvszerűen hangoztatta a gyermek és a gyermekek természetadta jogait. Ő volt az, aki az iskola gyakorlatával szemben odakiállotta, hogy a gyermek nem feldolgozandó, előkészítendő anyag, hanem élő és érző, öncélú lét és egyéniség; és a gyermeki-kor nem átmenet, melyen minél gyorsabban és a gyermeki örömei árán is át kell haladni és gázolni, hanem az emberi életnek egy olyan szakasza, melynek megvaunak a maga örömei, megvan a maga értelme és joga. Az ókornak azt a felfogását: maxima puero debetur reverentia, a pedagógia történetében Rousseau tisztelte legigazabban.

De közelebbi feltételei is voltak az új pedagógiai felfogás kifejlődésének. Minél erősebb és kizárólagosabb lett a Herbart-pedagógiának uralma, annál természetesebbnek kell találnunk azt a visszahatást, amely a múlt század vége felé ellene lábra kapott. Minél inkább kidolgozta az az irány a rendszert és a módszert, annál inkább érezte a pedagógusok egy csoportja, hogy ezek mellett elsikkad a személyiség. A személyisége nemcsak a tanítónak, hanem a gyermekeknek is. Ez a tapasztalat új irányoknak és új törekvéseknek lett megindítója és kiinduló pontja.

A kísérleti pedagógia ráterelte a figyelmet a tanítás munkájáról a gyermek lelki életére. És megindult a pszichológia történetében az az irány, amely céljául nem a felnőtt ember, hanem a gyermek lelki életének vizsgá-

lását tüzte ki. Egymás után létesültek a pszichológiai laboratoriumok. Buzgó kísérleti munka indult meg. Az új iránynak nagynevű és komoly tudósok mellett lármás hívei nagy számmal akadtak, akik telekiabálták a pedagógiai világot a kísérlet mindenekét megváltó, minden kérdést megoldó, kizárólagos értékével és hatalmával. Habár e túlzók reményei sok tekintetben delibabosak is, annyi kétségtelességül igaz, hogy a lelki életnek sok, addig homályos és kéllően nem értett jelenségére vetettek fényt e kutatók. Távoll állunk attól, hogy a lelki élet lényegét, fejlődése törvényszerűségét meg tudná magyarázni, amint a túlzók állítják. De egy érdeme minden kétségen felül van ennek az iránynak s ez az, hogy a figyelmet a gyermek lelki életére terelte és nyilvánvalóvá tette, hogy pedagógus ma már nem lehet el alapos lélektani ismeretek nélkül. A pedagógus ma már nem ülhet le asztalához, hogy tanulmányi rendszereket állítson fel és eszeljen ki, iskolatípusokat alkosson, ha nem ismerte meg előbb a gyermeki lélek világát.

Ezen az elvi alapon áll az a folyóirat, amelyről meg akarunk emlékezni. Ismertetésünk talán hosszabbra fog nyulni, mint szokásos. De mentse ezt az eljárást a mi erdélyi tudományos irodalmunk szomorú helyzete. Ilyen tárgyú magyar folyóirat nem áll rendelkezésére az erdélyi tanárságnak. Kilenc év óta el vagyunk vágyva azoktól a szellemi csatornáktól, melyeken át a nyugatot foglalkoztató eszmékkel és gondolatokkal megismerkedhetnénk. S ha e tekintetben a helyzet annyiban enyhült is, hogy könyveket ma már átesz a határ, annyiban még mindig súlyos, hogy a könyvek áras a tanárság anyagi helyzete áthidalhatatlan messzeségben állanak egymástól. Ehez járult még az, hogy a kormány iskolapolitikája a magyarság egész osztatlan figyelmét s így a tanítói és tanári karét is, az iskolák megmentésének és létének külső kérdéseire.

terelte. S mi csak most vesszük észre, hogy idestova egy decennium már elsuhant felettünk és mi ugyanannyival elmaradtunk a külföldi gondolatok és tervek ismeretében.

Ezek a gondolatok szabták meg e sorok terjedelmét.

A jövő útjain II. évf. első száma az óvodáskorú, második száma az iskoláskorú kis gyermekeknek van szánva. A gyermek iránt érzett meleg szeretet hatja át a cikkeket minden sorát. A külföldi reform-törvényeket nagy kedvvel kíséri figyelemmel. Freud pszichoanalitikus módszere is hangot talál cikkeiben.

Herman Imre és Alice (Ahogy a kis gyermek érez és gondolkodik) azt hangsúlyozzák, hogy a gyermek megnyilvánulásait nem szabad a felnőtt gondolatköréből megítélni. Kétségbe vonják Sternnek azt a megállapítását, hogy a gyermek lelkében először a tárgyakkal s azután a cselekvésekkel a megnevezései merülnek fel. Tévesnek mondják azt a közfelfogást, hogy az *én* fogalma csak a 3—4 éves korban jelentkezik.

Lénárt György az anyáknak ad okos tanácsokat a kisgyermek higiénéjéről.

Herman Alice (Szülők a nevelésben) Freud pszichoanalízise gondolatkörében mozogva rámutat azokra a hibás felfogásokra, melyek a szülőket a nevelésben vezetik. Az egész nevelés abban merül ki, hogy a szülők nyugalmát biztosítva, nekik minél kevesebb alkalmatlanságot okozzon. Néha abban, hogy a szülők tekintélyét fenntartsa, szóval belekényszeríti a gyermeket a felnöttek életmódjába. Sok szülő a gyermekben saját újjászületését látja s nem gondol arra, hogy minden új élet új kezdetet jelent. új fejlődés útjait járja. A gyermeket a hazugságok sűrű hálójával vesszük körül, üldözzük a gyermeki hazugságot s nem gondolunk arra, hogy tőlünk tanulta. *Mélyreható őszinteség* kell hogy a nevelés elve legyen.

Valóban őszinte szavak! S vajjon tagadjuk-e, hogy igazak?

Vajkai Rózsi (A kisdud társadalmi problémái) azokat a kísérleteket ismerteti, melyekkel a régi óvodát, mint tisztán oktatási intézményt, meleg családi otthonná akarják átreformálni. Napirendjét úgy állapítják meg e napközi óvoda-otthonnak, milyen a családé. Maguk hozzák saját játékaikat, vagy választják ki tetszés szerint s kezdhetik vagy hagyhatják abba. Délután alusznak egy kicsit. A felügyelet, mint az édes anya, csak arra vigyáz, hogy valami baj ne érje őket.

Margaret Mac Millan, a kiváló angol gyermekbarát, az általa alapított *kerti óvoda* munkáját ismerteti. Csupán Angliában két millió olyan gyermek él, kinek nincsen otthona, gyermekszobája, csak az utca, nincs játszótere, csak egy szűk, homályos udvar, egy levegőtelen túlszűfolt szoba. Úgy élnek szegények, mint a kalitkába zárt madarak. A szokásos iskolaépület nem felel meg a kerti óvoda céljainak. Legyen az a szabadban, gyermekekert a szó valódi értelmében. Fürdőszobákkal ellátott barakkok épülnek egymástól bizonyos távolságra egy nagy kertben. Nem kőből vagy fából, hanem asbestből. Az ablakok mind délre néznek. A szobák hosszúak, hogy szabadon futhassanak. Nyáron mezitláb járnak.

Szajó Aladárné (A Montessori módszer) ismertetvén Montessori módszerét, bíráló észrevételeket fűz hozzá. Montessori Rómában és Milánóban olyan munkásházákat épített, melyekben közös konyha, közös étkező, olvasóterem, varrószoza mellett a nem iskolaköteles kesinyek számára *játszóiskola* és kert is volt. Ez a terv oly szép volt és szociális hatása oly nagy, hogy sok országban (Amerika, Hollandia, Bécs) utánzásra talált. A foglalkozás a kicsikkel nem osztályokban történik, hanem egyenként. Alap gondolata az, hogy a gyermek éljen, fejlődjen saját természetét szerint, tanuljon érdeklődésének megfelelő módon akkor és azt, amikor és amit akar. A tani-

tó ne befolyásolja, csak legyen kéznél, ha szükség lesz rá. Első sorban a gyermek fiziológiai tulajdonságait kell kifejleszteni s azután a pszichikaiakat. Az író is szervezett egy ilyen iskolát, de lényegesen eltért mintájától, mert azt vette észre, hogy a Montessoritól előírt gyakorlatok túlságos könnyűek s azért unalmasak, lélektani laboratóriumban tervezettek s nem felelnek meg a gyermek valódi természetének. Elve és gyakorlata között ellentmondás van, mert foglalkozhatna ugyan bármely tanszerrel, de nem a tanteremben hiányzóval. Tehát ki kell nyitni az ajtót s beengedni az életet, hogy a gyermek megkereshesse a neki megfelelőt. Montessori csak formai képzést ad, de kombináló képességét, találékonyságát nem fejleszti, pedig az életben éppen ezekre van szükség. Nem látja a játék és mese nagy nevelő értékét, csak szórakozást és pihenést lát bennök. Aztán nyomasztóan hat a foglalkozás közben megkívánt nagy csend. A túlságosan élénk olaszoknál ez lehet kivánatos. Nálunk, a kevésbeszédű, esőndes magyar gyermekeknél nem. Antiszociális az az eljárása, hogy a gyermek magában játszik és foglalkozzik.

Az új nevelő műhelyéből c. rovat meglep mindjárt az első cikkével. Hogyan nevelik meg a gyermekek szülőiket? A Progressive Educationból fordított cikk, melyben az otthon „nevelő hatásáról” nem a régi értelemben van szó, hanem abban az újban, megfordítottban, mely szerint nem a szülők nevelik gyermekeiket, hanem a gyermekek a szülőket. „A közönséges emberek legnagyobb része fűrhetetlen lenne, ha nem volna gyermekük, aki megneveli őket.” Ezek tartoznak nagy hálával gyermekeiknek azért a nevelésért, melyet tőlük kapnak. Mik a szülők akkor, amikor apai-anyai pályájuk indul? Legtöbbször rossz, önző, elkényeztetett gyermekek, akiknek életideáljuk, hogy azt tegyék, amit akarnak, a következményeket pedig hadd viselje más. Az első

gyermek születésétől fogva egy állandó és tartós hatás kezdődik, melynek eredménye, hogy a szülők az idősebb generációtól való függésből felszabadulva abba az irányba tolódnak, hogy magukból is idősebb nemzedék válják. Az önmagukról való önző gondoskodás a másokról való gondoskodás önzetlen gesztusává változik. Aztán a gyermek megjelenése egy élettel teljes, hatalmas, primitív kielégülést nyújt. Ez pedig nagy áldás „ebben a gombnyomásra járó, fogantyuforgató, billentyűnyomogató nyolcórás napi unalomban.“ Minő nagy izgalom, minő szívet megrendítő emóció az ilyen élet számára: a fizikai anyaság és apaság!

Kiss József (A gyermekanyák falun) arról fest sötét képet, hogy mennyire elhagyatott, mennyire gondozatlanul nő fel a gyermek falun az iskoláig. Hány elpusztul addig, míg idejuthatna! Ha pedig már fölővekedtek szabadon, mint a borjú meg a csikó, a kis zömök emberke iskolába kerül a maga 6 éves testével, de lelke annyira ápolatlan és zsugorodott, mint a két évesé.

Halász Edt (Vezetett vagy szabad foglalkoztatás?) arra az eredményre jut, hogy az óvodában önállóan foglalkozó gyermek a saját erejéből eljut az egyéniségtől megszabott fokig s ha ez egyéni utjáról a közös útra tereljük, elzárjuk az egyéni fejlődés útját. A vezetett munkák inkább szolgálják a felnőttek, a szülők hiúságát, mint az egyéni fejlődés érdekét.

Czeke Marianne a *Szemlék és jegyzetek* rovatban meleghangú sorokat ír gr. Brunsvik Terézről abból az alkalomból, hogy Pestalozzi és Beethoven halálának 100 éves fordulóján az ő neve is a világ érdeklődése középpontjába került. Mindkét nagy emberhez benső barátság és tisztelet fűzte, sőt némelyek szerint ő volt Beethovennek az a „halhatatlan szerelme“, kihez híres leveleit intézte. Ő alapította Magyarországon a kisdudóvó intémenyt s ez-

zel halhatatlan érdemeket szerzett magának.

Könyvek és bírálatok rovat jól tájékoztat a külföldi, főleg német szakirodalom legkiválóbb jelenségeiről.

A 2. számban *Lukácsné Szász Irén* (A fejlődő gyermek az iskolás korban) saját maga méréseit közli, melyeket a testmagasság és szellemi fejlődés tekintetében végzett. Úgy találta, hogy a magasság nem egyenletesen, fokról-fokra, hanem ugrásszerűen nő bizonyos korhatárookban, melyek a leányoknál 4 hónappal későbbre tolódnak. Ugyanezt alapította meg a szellemi fejlődés terén is. Csakhogy a testi és szellemi fejlődés korhatárai nem esnek össze, hanem a szellemi fejlődés időpontjai egy-két hónappal későbbben következnek. Ebből következteti, hogy a párhuzamos osztályokat nem a beiratkozás véletlen sorrendje, hanem életkorukkal járó testi-lelki fejlettségük szerint kell beosztani. Így lenne aztán egy jó és gyenge osztály. Ez megfelelné annak az elvnek, mely a tanulókat képességük szerint akarja szétválasztani. De kiáltó ellentétben volna azzal a másik, mindek felett fontos elvvel, hogy az oktatást a gyermek fejlődése törvényeihez kell alkalmazni. Nyilvánvaló, hogyha a tanulókat szellemi fejlettségük szerint különböző csoportokba osztottuk, nem szabad őket ugyanazon munkára fogunk, tőlük ugyanazon teljesítményeket várnunk. Viszont külön tantervet készíteni is ésszerűtlen volna. A szerző a probléma megoldására ezt az utat ajánlja: egy csekély újítással az iskolai évekből csináljunk iskolai féléveket. Az osztályrendszernek a gyermeki fejlődéshez való ez az alkalmazása még egy más kérdést is érint: a tehetségesek különválasztását a kevésbé tehetségesektől. Az oktatást az egyéni fejlődéshez alkalmazni felette fontos. De még fontosabb a gyermek általános fejlődésmenetéhez való alkalmazása. Mert az egyéni fejlődéssel szemben elkövetett hiba

csak az *egyest* sújtja. De ami hibát a nevelés az általános fejlődésrenddel szemben elkövet, az *minden* gyermeket egyformán sújt.

Nemesné M. Márta (Közös terv — közös kidolgozás) közép helyet foglal el a régi iskola és a kizárólag gyermektanulmányi alapon épülő új iskola között. Ha azt akarjuk, hogy a gyermek bekapcsolódjék a meglévő kultúrába, akkor nem lehet megelégednünk csupán azzal, amit a gyermektanulmány előírna. Ez szükséges és nélkülözhetetlen, de nem elégséges. Az így nevelt gyermek „az örök gyermekkor veszélyének volna kitéve.” Aztán egy mintaleckét ad az amerikai Dewey project-je szellemében, mely ügyesen mutatja, hogyan beszél meg közösen a tervet s hogyan dolgozzák ki.

Éltes Mátyás Az új nevelő műhelyéből c. rovatban az intelligencia-vizsgálatok eredménye alapján úgy látja, hogy a tanulók 25%-ától a törvény olyant követel, aminek önhibáján kívül megfelelni nem tud, másik 25%-a előtt pedig elzárja az előhaladás útját, mert ezek az átlagnál többre volnának hivatva. A mai iskola az ilyen kiválóknak „spanyol eszima”, „kínzó taposó malom”, mely körülményesen és ezernyi unalnak közepette vezetői őt abban, amit előre tud. Nem naptári évek, hanem szellemi fejlődésükre való tekintettel kellene őket osztályokba sorozni. Akkor volna az iskola igazán a gyermek iskolája. Ezt követelik az intelligencia-vizsgálatok; „az a komoly tudomány, mely szinte játékos eszközökkel nagy jelentőségű eredményeket kínál.”

Még csak egy cikkről akarnánk megemlékezni (R. F. A bécsi gyermek szociális védelme), amely röviden számot ad arról, hogy milyen fejlett szociális érzéssel gondoskodik Bécs városa gyermekeiről. Mikor ezt olvasuk, az irigység és fájdalom érzése ébred fel lelkünkben: mikor jut a mi szegény magyar népünk abba a helyzetbe! Minden iskolás gyermeket átfogó, hatalmas,

nagy és gazdag szervezetek gyámolítják az iskolába lépéstől kezdve tanulmányi éveim végig.

Nagyszabású és valóban példaadó e tekintetben Bécs város működése. Mikor a gyermek az iskolába megy, a család szűk köréből egy nagy család, a község kötelékébe lép be, amely minden szükségletéről gondoskodik. Minden iskolakönyvet, tanszert ingyen kap. A kézi könyvek gyönyörű, művészi kiállítású képes könyvek. Éhez iskolás gyermek Bécsben nincs. Egészségi állapotát állandóan felülvizsgálják az iskola-orvosok, különösen fogait, szemét és tüdeje állapotát. Új intézmény az ambulátorium hibás bészédű gyermekek részére, akik külön osztályokba kerülnek. Szabad idejüket szabadban, portmentes helyen töltik. Sok sétaterem kívül 31 játszótér áll rendelkezésükre. Áldásos intézmény az ingyenes gyermekfürdő. Itten 8 van. Bevezették az elemi és középiskolákba az ingyenes úszótanfolyamokat. Akinek szüksége van rá, napközi otthonban talál meleg, egészséges otthon. Az elhelyezésre szoruló gyermekek részére felvételi intézete van. Nagyarányú a gyermeknyaraltatás. Gyakoriak a nyári vándorlások. Minden iskolánál szülői egyesületek vannak az iskola és a szülői ház közti kapcsolat fenntartására. A pályaválasztás megkönnyítésére pályaválasztási tanácsadók állnak rendelkezésre.

Valóban irigylésre méltó állapot. Ha egyebet nem, ezt bizonyára szívesen átvennők és utánznók Bécsből.

Hosszúra nyult ismertetésünk s még sem vagyunk biztosak afelől, vajjon adtunk-e némi izelítőt az új gondolatoknak abból a gomolygó áradatából, mely e lapokról felénk hömpölyög. Sok túlzás, sok kiforratlan terv, sok valósíthatatlan gondolat lehet ezek között. De egyet bizvást meg lehet állapítani, azt, hogy egész világ válaszolja el a folyóirat szellemét a háború előtti iskolázás — gyakorlatától. A mai iskola képe nemcsak nálunk, ha-

nem a reformokra érettebb és hajlóbbr külföldön is még távol áll attól, hogy ez elveket megvalósítsa, az életbe átvigye. De a jobb és tökéletesebb állapotba az út sok tévedésen, sok kitérésen és bolyongáson vezet keresztül. Az az érzésünk, hogy e reform-gondolatok a szellemi forrásnak olyan átmeneti chaotikus állapotát mutatják, melynek leülepedése és kitisztítása után megjelenik a végső célgondolat: a jövő iskolája, mely a gyermek testi-lelki fejlettségéhez lesz szabva.

Dr. Gál Kelemen.

ATHENAEUM. XIII. k. 1—2. sz. 1927. A Magyar Tud. Akadémia támogatásával kiadja a Magyar Filozófiai Társaság. Pauler Ákos és Kornis Gyula közreműködésével szerkeszti Dékány István. — *Várkonyi Hildebrand: Tanulmány Pauler Ákos logikai rendszeréről.* Pauler Ákos Logikája az első nagy magyar logika, önálló és eredeti, teljesen egyéni és jellegzetes alkotás. A szerző ennek az eseményt jelentő nagy logikának részleteibe igyekszik minél mélyebbre hatolni, világosan és plasztikusan kidomborítva az olvasó előtt e nagy logikai rendszert — *Techert Margit: Plotinizmus J. Scotus Eriugena filozófiájában.* Tanulmányának ez első közleményében Eriugena rendszerét abból a szempontból vizsgálja, vajjon nem találunk-e benne olyan gondolati és kifejezésbeli megegyezéseket, amelyek tárgyi bizonyítékok híján is valószínűvé teszik azt a hipotézist, hogy Eriugena Plotinust közvetlenül ismerte. Bár e kapcsolat lehetőségét kimutatnia nem sikerül, de az egybevetések alapján Eriugena újplatonizmusáról, illetve annak mértékéről világos képet nyerünk. — *Gazdag könyvszemléjén kívül igen értékes rovat a bibliografiai összeállítás az 1925—26. évi magyar és külföldi filozófiai irodalom termékeiről.*

Gy.

A SAJTÓ. I. évf. 1—3. sz. Szerkeszti: Wünschler Frigyes dr. — Ez év elején indult meg Budapesten ez a tudományos folyóirat, mely a sajtó és a hírszolgálat jogi, gazdasági, szociális, műszaki és történelmi kérdéseiről tájékoztat. Eddig megjelent számainak érdekesebb cikkei: *Bárdossy László dr.: Sajtófőnökök értekezlete Genfben.* — *Kelényi B. Ottó dr.: Buda és Pest hírlapirodalmának multja.* — *Balás P. Elemér: Rádió, szerzői jog, sajtójog.* — *Rácz Dezső Károly dr.: Az angol napisajtó.* — A bel- és külföldi hírek, bírósági gyakorlat, egyesületek, irodalmi szemle című rovatai rendkívül érdekes és változatos tartalmuak.

Gy.

BUDAPESTI SZEMLE. Szerkeszti Voinovich Géza. 1927. ápr. *Prohászka Ottokár,* a minapában elhunyt nagy egyházi szónok utolsó írását olvashatjuk a füzet élén: *A Pilis hegyén.* E helyen járva a *genius loci* ihlete alatt visszaidézi azt a nagy szellemtörténeti multat, mely a pilis-hegyi cisztercita monostor romjaihoz s környékéhez fűződik. Hangulatos költői, mélyen járó elmélkedésű és szavakkal végzi: *„Az az igazt gazdag élet, melyben a mult is, a hagyományok is, az idők s a helyek története is mint bátor, erős s jelenvaló öntudat él.”* A nagy szónok és nemes egyházi férfiú utolsó művének utolsó szavai úgy hatnak reánk, mint egy nagy lélek búcsúszavai az inuensó világból nemesak szűkebb felekezetéhez, hanem azon fölül az egész magyarság széles köreihez.

A következő cikk: *Bernát István: Gazdasági imperializmus.* A hódító imperializmus modern formája a meghódított név gazdasági bilincsbe verése, mely előkészíti a hatalmasabb fél politikai uralmához vezető utat. Az erősen kifejtett gyáripar és a felhalmozott tőkék érdekében születtek meg a gazdasági imperializmus. Ez a gazdasági imperializmus legmeglepőbb az Amerikai Egyesült-Államok újabbkori po-

litikájában. Ezzel foglalkozik a szerző, vázolja a menetét és utal annak Európát érintő veszedelmekre. — *Papp Viktor: Beethoven és az Esterházyak.* A szerző egykoru eredeti levelek alapján tisztázza a nagy zeneköltő kismartoni időzésének pontos idejét s viszonyát az Esterházyakhoz. — *Nagy József: A polgárság és a modern világfelfogás.* — *Viszota Gyula: Kossuth Lajos írott hírlapjai.* Az ellenzék küzdelme egy országgyűlési újság létesítése körül az 1832–36. országgyűlésen. Kossuth tevékenysége, küzdelmei, írott hírlapjai: az *Országgyűlési Tudósítások* és a *Törvényhatósági Tudósítások* körül. — *Bibó Lajos. Olasz megbékél.* (Elbeszélés.) — *Kötemények Sajó Sándortól és Novák Sándortól.* — *Császár Elemér: A régi és az új magyar irodalom.* (Elnöki megnyitó beszéd.) Irodalmunk szelleme ezer éven át egységes volt. Ma két egymással alig érintkező irodalmunk van, egy jobboldali és egy baloldali, s nem is egy, hanem két szakadékok választja el őket egymástól: egy etikai és egy esztétikai. A művészet öncélúsága, a l'art pour l'art elve nem új elv. Legnagyobb költőink és esztétikusaink is ennek alapján állnak. Új csupán annak az a téves magyarázata, melyet a baloldali esztétika ad neki s mely erkölcsi nihilizmusra s egyéb álutakra vezet. A két tábor közt az ellentét ma még folyton növekedőben van. Ebből azonban irodalmunkra csak kár származik. Kívánatos volna az ellentétek elsimulása. Császár megjelöli azon pontokat, hol a két irodalom surlódó felületein le lehetne simítani az ellentéteket. Ezek között első az volna, hogy a baloldali ellenfél durva közzel ne bántsa azokat az eszményeket, melyeket mi szenteknek tartunk. — *Berzeviczy Albert: Beethoven.* — *Kéky Lajos: Vargha Gyula új köteményköltete.* 1927. május. *Gróf Andrássy Gyula: Anglia és Magyarország alkotmányos fejlődése.* — *Angyal Dávid: Lord Loftus és Széchenyi.* Lord Loftus Széchenyi döblingi

élete alatt volt bécsi angol követ s Széchenyivel közeli viszonyban volt. E tanulmány ismeretlen levéltári adatok alapján világítja meg viszonyukat. — *Bonkdó Sándor: Az orosz irodalom 1917-től napjainkig.* — *Kötemények Vargha Gyulától.* — *Németh Antal: A „tudattalan” felfedezésének alkotáslektani jelentősége.* — *Hajnal István: Egy magyar herceg ifjúkora Napoleon idején.* Herceg Esterházy Pál ifjúkora kitünő korrajzi háttérrel. — *Berzeviczy Albert: Még egyszer: irodalmunk és a Kisfaludy-Társaság.* Válasz Babits Mihály tárgyilagos, higgadt hangú cikkére (A kettészakadt irodalom. Nyugat, április 1.) A szerző örömmel állapítja meg, hogy „a végecéra, erőnk egyesítésének szükségességére nézve” Babits egyetért vele. Téves állítása Babitsnak, hogy ma az irodalom igazi élete a Kisfaludy-Társaság kapuin kívül játszódik le. Herceg, Molnár, Csathó, Voinovich, Surányi, Zilahi, Vargha Gyula, Kozma Andor neve ékes cáfolata ez állításnak. Azt is hasztalan tagadja Babits, hogy igaztalan vád, mintha a nyugatosok iránya a multat le akarná rázni. Talán nem mindnyájan gondolkoznak így, de a Nyugat főszerkesztője egyik aforizmájában azt mondja: „A multtal szemben egyetlen kötelességünk az, hogy lerázzuk magunkról.” A szerző teljesen egyetért Babitscal Ady költői tehetségének tüneményes voltára nézve. Az ellentét közte és B. között Ady költői gondolkozására, költői lelkére vonatkozik. Berzeviczy szerint a politikát nem az Ady politikai szereplését elítélők vitték az Ady-kérdésbe, hanem maga Ady vitte a költészetbe. Ez nem szemrehányás, mert hiszen legnagyobb költőink is művelték a politikai költészetet. Ámde az ő sokszor megjósolt és várt forradalmának szerencsétlen kimenetele bizonyára keserves csalódást hozott neki — halálos ágyán. Berzeviczy végső ítélete Adyról ez: „En az Ady életében mindenekfölött a tragikumot látom; én őt egy roppant

költői tehetségű, becsületes, de elernyedt akaratú, elszédített, elvakult embernek tartom," aki, ha ma élne, megtagadná társai munkájával a közösséget. Babits és mások szerint Ady hatása a jövőben csak nőni fog, mert ő bírja az ifjú szíveket. Berzeviczy szerint szomorú volna, ha az Ady költészetéből áradó nihilnek, kétségbeesésnek ernyesztő ereje az ép, egészséges, ifjú szíveket fogná el. — A kritikai rovatból kiemeljük: Hajnal István bírálatát. Mályusz Elemér: *Sándor Lipót főherceg-nádor iratai. 179—1795. c. művéről, A Széchenyi-család története, A patoki diákvilág anekdotakincse* c. bírálatokat.

1927. június (598. szám.). *Bálint Rezső: Gyógyítás és kuruzslás.* Az olyan hatalmas megrázkódtatások, amilyet az emberiség a közelmúltban átélt, többféle lelki eltévelyedést idéznek elő a tömegek lelkében. Ilyen egyfelől az életösztön meggyöngülése, másfelől az életörömlők fokozott hajhászása. Ilyen lelki oka van annak is, hogy újabb időben úgy megszaporodott a kuruzslók száma. Nagy megpróbáltatások és megrázkódtatások után a hiányos műveltségű ember minden misztikus iránt nagyobb vonzalmat érez. Ezt használják ki tudatosan vagy tudatlanul napjaink fölszaporodott kuruzslói. — *Csizik Béla: Az angliai nagy sztrájk.* A kéthónapos nagy sztrájk közvetlen eredményei: Anglia elvesztette egy évi nemzeti jövedelmének 10%-át, hosszú időre elvesztette a bányatulajdonosok és bányamunkások együttműködésének lehetőségét s végül, az ipari koncentráció gondolata oly vereséget szenvedett, mely Anglia termelésének hosszú időn át jelentékeny teherterele lesz. — *Olay Ferenc: Kultúrális alapítványainak és Trianon.* A magyar kultúra céljait szolgáló alapítványok sorsa az utódállamokban s a jogutódlás címén való birtokbavételük jogi szempontból. — *Viszota Gyula: Kossuth Lajos írott hírlapjai.* A Történelmi Hatóságai Tudósítások. — *Herczeg Ferenc: Az oszlopos óra.*

(Elbeszélés.) *Bárd Miklós: Költemények.* — A könyvszemlében *Nagy Miklós Tisza István leveleit*, (Gr. Tisza I. összes munkái, III. köt.), melyek rövid egy év alatt második kiadást értek, alapos kortörténeti keretben ismeretli. *Galamb Sándor* pedig Papp Ferenc lelkiismeretes kiadványát: *Gyulai Pál irodalmi emlékeit* mutatja be, mely Gyulainak gyűjteményesen meg nem jelent költeményeit tartalmazza.

1927. október (599. szám) *Berzeviczy Albert: Fraknoi Vilmos emlékezete.* Emlékbeszéd a M. T. Akadémia 1927. május 8-iki ünnepi ülésén. — *Hubay Jenő: A M. T. Akadémia hatása zeneművészetünk fejlődésére.* A M. T. Akadémia mindig éber figyelemmel kísérte zeneművészetünk fejlődését, de különösen a magyar népdal történetére vonatkozó kutatásokra terjesztette ki figyelmét. Ezzel nagyban előmozdította zenénk haladását a folklor terén. — *Farkas Gyula: Az északított Felvidék magyarságának szellemi élete.* Igen alapos tájékoztató a felvidéki magyarság szellemi életének történetéről és jelen állapotáról. Tüzetes elemzését adja a Felvidék fellendülő magyar irodalmának, a nálunk is ismert Ólvedi Lászlónak, Mécs Lászlónak, Jankovich Marcellnek, Tamás Lajcsnak stb., a szépprózairók közül Sziklay Ferencnek, Rácz Pálnak stb. — *Balogh József: Szent István és a Róma-eszme.* *Kenedy Géza: A hosszúéletű Jezid. (Keleti mese.)* *Harsányi Kálmán: Othello (Műfordítás-részlet).* Az Irodalom rovatban *Wagner József* ismerteti *Pukánszky Bélának A magyarországi német irodalom története* c. alapos hézagpótló munkáját, mely mindenkinek nélkülözhetetlen segédforrása, aki a magyarországi németiség kérdéseivel foglalkozik.

1927. november (600. szám) *Kéky Lajos: Vajda János.* Eredeti, erős egyéniség. Költészete ugyan tartalmi és formai szempontból nem mutat szembevetőbb fejlődést, de van annyi szép verse, amennyi megnti a feledés-

tól. Vannak versei, amelyek késő nemzedékek elé is megindítóan rajzolják a költő alakját s szó-laltatják meg a vergődő, a szenvedő, az örök enyhert. — *Hevesi Sándor: A népdal titka.* A népdal esztétikai fejtegetése. „Legnagyobb titka a klasszikai egyszerűség, amelyre a legtehetségesebb romantikus költőt is megtaníthatja.“ — *Solymossy Sándor: Eszrevételek a népdal titkához.* Hevesinek a népdal szerkezetéről mondott megállapítását cáfolja. Nem szabad a romlott, kevert szövegű népdalból az igazi népdal jellegére következtetnünk. Az igazi népdal felismerése még a szakembert is próbára teszi. — *Marót Károly: A költészet lényege és formája.* — *Komáromi János: Holdfény alatt.* (Elbeszélés.) *Csengeri János: Euripides gondolatai a töredékekben.* (Műfordítás.) — *Tolnai Vilmos: Arany János szonettje.* Az ideál e. szonett három fogalmazásában maradt meg Arany-nak. A szerző érdekes irodalom-történeti háttérrel ellátott esztétikai fejtegetést ad róla. Az *Irodalom rovatban Berzeviczy A.: Az abszolutizmus kora Magyarországon* e. könyvének második kötetéről olvasunk bírálatot.

Cs. B.

EGYETEMES PHILOLOGIAI KÖZLÖNY. Szerkesztik: Kerényi Károly és Koszó János. 41. évf. 1927. jan.—jun, I—VI. füzet.

Balogh József: „Catullus egy carmen famosum“-a címen (1—7 l.) Catullus XI. carmenének „non bona dicta“-ját értelmezi, a dicodictum jelentéstani megvilágításával.

Husztli József: „Francesco Marturanzio“ renaissance-költő magyar vonatkozású költeményeiről mond érdekes adatokat (7—18 l.). Az említett költő irodalmi összeköttetésben állott Macsinjanin Miklós modoni püspökkel. Vitéz János barátjával. Macsinjanin Mátyás király udvarában (vagy táborában) látta Vlad Tepést, a fogoly havasalföldi vajdát. A róla szóló leírása közelebb-

ről érdekli a román történeti irodalmat.

Eckhardt Sándor meggyőző érvekkel bizonyítja azt a meglepő tény, hogy Molière műveinek egyes terentiusi elemei M. de Sa-cy janzenista szellemben fordított, illetőleg módosított bilinguis (latin-francia) Terentius fordításból vannak véve. („Molière Janzenista Terentiusa“ 18—23 l.). Egyben felveti azt a kérdést, hogy vajjon Plautus egyetlen XVII. sz.-beli bilinguis francia kiadásának (Michel de Marolles abbé de Villeloin, Paris 1657.) tanulmányozása nem vezetne-e hasonló meglepetésekre? Sem ez, sem Terentius egy másik két-nyelvű francia bilinguis-kiadása (amely T. három darabját tartalmazza), nincs meg a budapesti könyvtárakban s így a tudós szerző egyelőre még nem tanulmányozhatta át őket.

Kesztnér Jenő a „XVII. és XVIII. századi olaszból fordított vallásos műveink“-et sorolja fel (24—31 l.). A 27 lapon tévesen állítja (Steinhubert követve), hogy Illyés István erdélyi kath. püspök volt.

Kaiblinger Fülöp befejezi érdekes nyelvfejlődési tanulmányát („Egyszerű és összetett mult“ 31—36.) A francia nyelv egyszerű multja több rendbeli okból kezd háttérbe szorulni az összetettel szemben.

A folyóirat többi részét a megsokszorozott gazdag irodalmi szemle tölti ki.

Dr. Bitay Árpád.

KÖRÖSI CSOMA - ARCHIV. Zeitschrift für türkische Philologie und verwandte Gebiete. II. Band. 3. Heft. 1926. Budapest. Herausg. v. J. Németh. Az 1920-ban alakult „Körösi Csoma Társaság“ (elnök gr. Teleki Pál) folyóirata. — Ebben a füzetben *Moravcsik Gyula* közli, s német szöveggel a külföldi tudományosság számára is hozzáférhetővé teszi, mindazon önállóan megjelent műveknek és a hírlapokban, folyóiratokban szétszórta tanulmányoknak, cikkeknek rendszeres bibliográfiáját, amelyeket

a magyar tudományosság a turkológia és a keleti magyar vonatkozások területén a világháború kitérője óta 1925. végéig közzétett. — A kisebb közleményekben *Melich János* az „Etél” szót magyarra és *Török János* adalékokat közöl a „koldus” és a „dió” szavainkhoz.

Gy.

MINERVA. VI. évf. (1927.) 1—3. sz. Szerk. Thienemann Tivadar (Budapest, Eggenberger). — E füzet Gragger Róbert emlékének van szentelve, Magyarul olvashatjuk benne *C. H. Becker* porosz külügyminiszter rendkívül szép emlékesztését Gragger Róbertől, amelyet az *Ungarische Jahrbücher* szövege alapján ez évi első számunkban ismertettünk. — Ezt kiegészíti még *Szekfü Gyula* cikke: *Gragger Róbert művelődésünk történetében*. „Nagy történeti példák mutatják félre nem érthetően, mennyire egymásba folynak a vérző magyar szívekben a vallásos érzésben gyökerező felebaráti szeretet, a heves fajszeretet és egyetemes humanizmus... Gragger Róbert is vallásos lélek volt és nála is humanizmussá nőtt a magyarság szeretete.” — *Husztli József*: *Janus Pannonius asztrológiai álláspontja*. *J. P.* gondolatvilágában az asztrológiai szemléletnek igen jelentős szerep jutott. Ez a cikk érdekes adalék e nagyon elhanyagolt gondolat-történeti problema ismeretéhez. — *Zolnai Béla*: *Anyelvi kifejezőség formái*. Ez a tanulmányos cikk *Charles Bally* genfi professzor „*Le langage et la vie*. Paris 1926” c. könyvének beható ismertetése. Tudvalevőleg *Bally*, *Saussure* és a müncheni *Vossler* az úttörői azoknak a kutatásoknak, amelyek egyre nagyobb mértékben helyezik előtérbe a nyelvtudományban az esztétikai és kultúrális szempontot. A fenti könyv is, mely az első nagyszabású kísérlet az emotív nyelvi jelenségek összefoglalására és szisztematizálására, termékeny továbbindítóje lesz a nyelvészeti kutatásoknak. — *Thienemann Tivadar*: *Irodalomtörténeti alapfogalmak* c. tanulmányának itt közölt első fejezete a „fejlődés” fogalmának két formáját ismerteti, úgy mint az a történelmi gondolkodásban jelentkezik. A „szerves fejlődés” a jelenségek változását és összefüggését az élő szervezet alakulásának analogiájára fogja föl, tehát a fejlődésen esirázást, növekedést, virágzást ért, amelyet a hervadás, a szükségszerű vég követ. A „szellemi fejlődés” a tudatosság irányában való haladást jelenti s kizárja a szükségszerű végnek, a halált előkészítő hanyatlásnak a képét. A fejlődés e két formáját kíséri aztán végig a szerző az európai szellem-történetben és a magyar irodalomtörténeti felfogás alakulásában. Az irodalomtörténet szerkezetét nem alapíthatjuk a szerves fejlődés gondolatára. A szellemi fejlődés, mely a romantikus felfogással rokon és a végtelenség felé haladó folyamatot lát a történelemben, arra törekszik, hogy történelmi változásaiban megismerje azt az irodalmi alapviszonyt, mely az író, a közönség és az irodalmi hagyomány között az idő folyásával kialakult. Ez a viszony folytonos, amelyben nincs virágzás és hanyatlás, csupán régebben egyszerűbb volt, s aztán mind összetettebb, bonyolultabb, elvontabb, differenciáltabb és tudatosabb jelenséggé változott. — Kritikai szemléjében *Várkonyi Hildebrand* ismerteti a magyar *Br. Brandenstein* „*Grundlegung der Philosophie*. I. Halle 1926. 8-r. 599 l.” c. munkáját. „A filozófia alapvetésének, a metafizikának, ismeretelméletnek, logikának teljes egésze élénk tárul ebben a hatalmas, egységesen átgondolt opusban. Megjelenése nem közönséges. esemény a magyar filozófiai irodalomban.”

Gy.

REVUE DES ETUDES HONGROISES ET FINNO-OUGRIENNES. Dirigée par *Zoltán Baranyai et Alexandre Eckhardt*. 1926. évf. 1—4. szám. E kitűnő folyóirat most megjelent évfolya-

ma majdnem teljes egészében a százéves évfordulóját ünneplő Magyar Tudományos Akadémiának van szentelve. Főbb cikkei a következők: *Angyal Dávid: Gróf Széchenyi István. Az Akadémia nagy alapítójának élete, jellemrajza, tanítása és nagy alkotásai.* — *Császár Elemér: A Magyar Tudományos Akadémia viszonya a Francia Akadémiával.* A legelső akadémia-alapító törekvések (Bessenyei, Révai) teljesen a Francia Akadémia feladatát és programját tüzték ki célul. Bár a megszületett magyar Akadémia már a német típus felé hajlott, tevékenységének első nyilvánulásai a Francia Akadémia programjára emlékeztettek: a nyelvművelés ügye, szótár és grammatika körül forognak. Műveli a tudományokat, de azazal a céllal, hogy a nyelv vele gazdagabbá, szebbé, méltóságosabbá legyen. Természetesen a tudományos szellem erősbödésével a nyelvművelés programja is eltűnik az előtérből s az Akadémia szervezete is ennek megfelelően átváltozik. — *Szinnyei József: A Magyar Tudományos Akadémia és a magyar nyelvtudomány.* E kitérő történeti viszszapillantásból kitérünk, mily végtelen sokat köszönhet a M. Tud. Akadémiának a magyar nyelvtudomány. Már megszületésekor központi gondolatá és legfőbb célja a nyelv művelése és gyarapítása volt. Megteremtette az egységes magyar helyesírást, a nyelv törvénykönyvét: *A magyar nyelv rendszerét*, az egyes tudományszakok műszótárait, a tájszótárt. A magyar nyelvemlékek kiadásával tovább folytatta Révai és Kazinczy munkáját. Czuczorral és Fogarassival elkészítteti a hatkötetes Nagy Szótárt. Az összehasonlító nyelvészet is igen sokat köszönhet az Akadémiának. *Reguly* az Akadémia megbízása szerint és támogatásával végzi a mult század negyvenes éveiben nagyjelentőségű fölfedező és gyűjtő munkáját. Az összehasonlító nyelvészet még nagyobb lendületet nyer Hunfalvy Pál és Budenz

József felléptével. A magyar nyelv eredetét végkép tisztázó nyelvészeti irodalom legeslegnagyobb brészt az Akadémia keretében folyt le. Régi hagyományaihoz híven főként a nyelvművelés érdekében támogatta a *Magyar Nyelvtört.*, mely a nyelvtudomány minden ágát buzgón művelte. Az Akadémia kiadásában jelentek meg Simonyi Zsigmond tüzetes mondattani tanulmányai, a *Tüzetes magyar nyelvtan*, a *Magyar Nyelvtörténeti Szótár*, az *Oklevélszótár* s végül 1914. elején *Gombocz Zoltán és Melich János* kidolgozásában megindult a *Magyar Etymologiai Szótár*. A *Nyelvemléktár* 15 kötetében és más kiadványaiban hozzáférhetővé tette a régi magyar nyelvemlékeket. A történeti magyar nyelvtan irodalma is az Akadémia keretében folyt le. Az Akadémia adta ki Szinnyei új *Magyar Tájszótárát* és *Balassának* a nyelvjárásokat osztályozó művét. A nyelv idegen elemeit kutató irodalom is az Akadémiához fűződik. Legújabb nagy vállalata: *A magyar nyelvtudomány kézikönyve*, mely az eddig elért biztos nyelvtudományi eredményeket foglalja rendszerbe. — *Négyesy László: A magyar irodalom száz esztendeje.* Áttekintés a magyar irodalom százéves fejlődésén és az Akadémiának reá gyakorolt jótékony befolyásán. — E két utóbbi tanulmányhoz hasonlóan az Akadémia történetével függ össze a következő két külön értekezés: *Lukinich Imre: A magyar Akadémia és a történettudományok Magyarországon* és *Magyary Géza: A magyar Akadémia és a magyar jogtudomány.* — *Bereviczy Albert: A magyar emigráció és az 1859-iki olasz háború.* (Kiadatlan okmányok alapján.) — *Virányi Elemér: Az észt nyelvtudomány munkája.* Áttekintés az utóbbi évek nyelvészeti eredményein. — *Zolnai Béla: Egy magyar ballada olasz forrásai.* A *Fehér Anna* c. balladánk feltűnő hasonlatossága a velencei *La povera Cecilia* olasz balladához onnan van, mert végeredményben mindkettő egy

16. századbeli, olasz történehből származik. A szerző tanulmánya végén összeállítja a mese vándorútját és elágazásait. — *Baranyai Zoltán: Gragger Róbert* (nekrológ). *Alföldi András* bírálta *Constantin C. Diculescu*-nak *Die Gepiden* c. munkáját.

1927. január—június (1—2. szám).

Az új füzet gazdag tartalmából a következő dolgozatokat emeljük ki: *Eckhart Ferenc: Bevezetés a magyar történelembe. I.* A legújabb kutatások alapján rövid áttekintés a magyar nemzet történetén a legrégebbi időktől a szatmári békéig. — *Szinnyei Ferenc: A francia romanticizmus és a magyar regény 1848. előtt.* — *Haraszti Emil: A magyar huszárok Elzászban.* Harst Célestin elzászi szerzetes magyar vonatkozású zeneszerzeményei a 18. századból (*La Fuite des Hongrois, L'Hussart*) és történeti hátterük. — *Thienemann Tivadar: Erasmus Magyarországon.* Miként válik a 16—17. század három nemzedékén át Erasmus életműve a magyar szellemi élet szerves elemévé? — *Rácz Lajos: Francia hatás a magyar protestántizmusban. III. Pietet Benedek hatása.* — *Baranyai Zoltán: H. F. Amiel, Petőfi francia fordítója.* A nagy genfi gondolkodó nemcsak Magyarország és története iránt érdeklődött, hanem Petőfi Sándornak több költeményét is lefordította francia nyelvre. Ezek egy része még a szerző életében, a többi pedig halála után a *Petőfi-Múzeumban* jelent meg. Minő úton jutott el a genfi filozófus Petőfihez? Hiszen a magyar nyelv egész életében idegen és ismeretlen volt előtte. Baranyai azt hiszi, hogy a közvetítő Magyarország és Amiel között Amielnek egy jóbarátja: *Meltzl Hugó* kolozsvári egyetemi tanár volt, kivel Berlinben vagy Heidelbergben kötött barátságot. Ez a nagyműveltségű magyar tudós alapította 1877-ben az első összehasonlító irodalomtörténeti folyóiratot *Összehasonlító Irodalomtörténeti Lapok* címmel. E változatos, gazdag tartalmú fo-

lyóirat tíz évig élt. 1878-ban Amiel is tagja volt a szerkesztő bizottságnak s a folyóiratnak lelkes dolgozótársa és barátja maradt 1881-ben bekövetkezett haláláig. A dolgozótársak névsorában ilyen neveket találunk, mint: Mme Adam, Giuseppe Cassone, Dora D'Istria grófnő, Frederic Mistral, Schott Vilmos stb. E folyóirat egyebek mellett több Petőfi-fordítást is közöl Amieltől. E fordítások azonban nem az eredetiből készültek. Amiel két forrásból merített: eleinte Meltzl német Petőfi-fordításából, majd *Desbordes-Valmore Hippolyte* francia fordításából, mely Petőfi-nek mintegy kétszáz költeményét tartalmazza francia prózába átírva. Meltzl nagyra becsülte Amiel átdolgozásait s azzal a tervvel is foglalkozott, hogy egybegyűjtve kiadja őket. E tervek gyümölcse Amielnek az a tizegyhárom posthumus Petőfi-fordítása, mely a Petőfi-Múzeum 1888. évfolyamában jelent meg. Baranyai a nehezen hozzáférhető folyóiratban megjelent Amiel-fordításokat újra közlésezi. E fordítások gyakran csak megközelítő hűségűek, de nem hiányzik belőlük bizonyos lendület sem. Fontosságuk abban rejlik, hogy szerzőjük fölfedezte és szerette Petőfit. Megkísérelte saját nyelvén megszólaltatni. E kísérlet két nagy nevet, a francia és magyar irodalomban egyaránt drága nevet kapcsol össze: a Petőfi és Amiel nevét. — *Az 1924. év legjobb magyar könyvei.* A Szellemi Együttműködés Bizottságának könyvészeti alosztálya 1924. július 14-iki ülésén elhatározta, hogy jegyzéket állít össze a világ különböző országaiban megjelent jelentős művekről. A Magyarországon 1924-ben megjelent tíz legjelentősebb munka e jegyzék szerint a következők: Kornis Gyula: történetfilozófia, Zsigmond Ferenc: Jókai, Székfű Gyula: A magyar állam életrajza, Réthelyi-Prikkel Marián: A magyarság táncai, Jávorka Sándor: A magyar flóra, Berzeviczy Albert: Itália, Arany János összes munkái, Kozma Andor: Ma-

gyar szimfóniák, Herczeg Ferenc: Kilenc egyfelvonásos, Csáthó Kálmán: Földiekkel játszó égi tünemény. — *A harmadik finnugor kongresszus Budapesten.* Az első Helsingforsban (Finnország, 1921.), a második Tallinban (Észtország, 1924.) volt, a harmadik Budapesten lesz 1928-ban. A budapesti kongresszus sokkal szélesebb körű programot tűz ki, mint a két első. Fel fogja ölelni a finnugor népek egész szellemi életét. A kongresszus munkája három tagozatra fog oszlan. Az első tagozat Színnyei József elnöklété alatt foglalkozni fog az általános műveltség, a finnugor népnevelés kérdéseivel, megtárgyalja a történet, néprajz, matematika stb. eredményeit a különböző finnugor országokban. A második tagozat Heller Farkas elnöklété

alatt nemzetgazdasági kérdéseket fog megvitatni. A harmadik tagozat elnöke Pekár Gyula lesz s a finnugor népek irodalmi és művészeti életének aktuális kérdéseiről fog tárgyalni. A kongresszuson részt vesznek a finn, észt és magyar nép képviselői és valószínűleg az orosz szovjeturalom alatt élő kisebb finnugor népek kiküldöttei is. A kongresszussal kapcsolatban atlétikai versenyek is lesznek az illető népek fiai közt. Az általános kongresszust a finnugor egyetemi ifjúság kongresszusa fogja kiegészíteni. — A kritikai rovatban *Székely János* mély és alapos tanulmányra valló bírálatot ír *Milita Constatinesco: L'évolution de la propriété rurale et la réforme agraire en Roumanie* (București 1925.) c. munkájáról.

Dr. Csáry Bálint.